

Date: 9th January-2026

MANAVIY-AXLOQIY TARBIYANING BUGUNGI KUNDAGI AHAMIYATI

Qarabayev Jamshid Rustamovich

NamDU Pedagogika kafedrası katta o'qituvchisi,

Mirzavaliyeva Saida Alisher qizi

NamDU Fizika-matematika fakulteti, matematika yo'nalishi 2-bosqich talabasi,

Annotatsiya: Manaviy axloqiy tarbiya inson shaxsining ruhiy va axloqiy fazilatlarini shakllantirish, jamiyatda muhim ijtimoiy qadriyatlarni avaylash va rivojlantirish uchun zarur jarayon hisoblanadi. Bu tarbiya turli ijtimoiy muhitlarda, xususan oila, maktab, jamoat va madaniyat muassasalarida amalga oshiriladi. Manaviy axloqiy tarbiyaning ahamiyati, asosan, insonning jamiyatdagi o'rni va muammolarni hal qilishdagi mas'uliyatini anglashida namoyon bo'ladi. Shu bilan birga, zamonaviy dunyoda texnologiyalar va axborot oqimining ko'payishi tarbiya jarayoniga yangi yondashuvlarni talab qiladi.

Kalit so'zlar: Manaviy axloqiy tarbiya, ijtimoiy qadriyatlar, shaxs tarbiyasi, axloqiy fazilatlar, ta'lim, oila, jamiyat, madaniyat, zamonaviy muammolar, axborot jamiyati.

Annotation: Moral and spiritual education is a vital process of shaping an individual's moral and spiritual qualities, preserving and promoting important social values within society. This education takes place in various social environments such as the family, school, community, and cultural institutions. The significance of moral and spiritual education lies in helping individuals realize their role and responsibilities in society. With the rise of modern technologies and abundant information flow, new approaches to education are required.

Keywords: Moral and spiritual education, social values, personality development, ethical qualities, education, family, society, culture, contemporary challenges, information society.

Аннотация: Духовно-нравственное воспитание является важным процессом формирования у человека моральных и духовных качеств, сохранения и развития значимых социальных ценностей в обществе. Этот процесс осуществляется в различных социальных средах, включая семью, школу, общественные и культурные учреждения. Значение духовно-нравственного воспитания проявляется в осознании человеком своей роли и ответственности в обществе. Современные технологии и обилие информации требуют новых подходов к процессу воспитания.

Ключевые слова: Духовно-нравственное воспитание, социальные ценности, воспитание личности, моральные качества, образование, семья, общество, культура, современные проблемы, информационное общество.

Manaviy-axloqiy tarbiya — bu insonning ijtimoiy, ma'naviy va axloqiy fazilatlarini rivojlantirish jarayoni bo'lib, unda shaxsiy xislatlar, qadriyatlar, axloqiy tamoyillar shakllanadi. Bu tarbiya odamlarni o'zaro hurmat, halollik, saxiylik, adolat kabi axloqiy qadriyatlar asosida jamiyatda munosabatda bo'lishga o'rgatadi.

Date: 9th January-2026

Ma'naviy-axloqiy tarbiyani tashkil etish ijtimoiy tarbiyaning muvaffaqiyatini tahminlovchi eng muhim omil sanaladi. Ma'naviy-axloqiy ta'lim va tarbiya o'zaro bog'liqlik, uzviylik, aloqadorlik hamda dialektik xarakterga ega bo'lib, shaxs ma'naviy-axloqiy kamo-lotini shakllantirish asosi hisoblanadi. Ma'naviy-axloqiy ta'lim o'quvchilarga ma'naviy-axloqiy munosabatlar mohiyati to'g'risida tizimlangan bilimlarni berish, ularda ma'naviy-axloqiy bilimlarni egallashga bo'lgan ehtiyojni yuzaga keltirish ma'naviy-axloqiy ongi-ni shakllantirish jarayoni bo'lib, izchil, uzluksiz, tizimli tarzda tashkil etilishi lozim.

Shaxsning ma'naviy-axloqiy madaniyatining shakllantirishga qo'yiladigan hozirgi zamon talablarini amalga oshirish muammolari dinamik xarakterga ega bo'lib, ijtimoiy tuzum taraqqiyoti bilan bog'liqdir. Bu muammoni falsafa, etnografiya, etika, estetika fanla-ri tadqiq etadi. Ma'naviy-axloqiy mazmundagi ta'lim-tarbiya ishini tashkil etish ta'lim muassasasi pedagogik jamoa umumiy ishining tarkibiy qis-mi bo'lib, ularni o'tkazishda maktab rahbariyati, kasaba uyushma-si ahozolari, ota-onalar qo'mitasi, o'quvchilarning o'z-o'zini boshqarish organlari, shuningdek, jamoa tashkilotlari, xodimlari ham ishti-rok etadi.

Ma'naviy-axloqiy tarbiyani tashkil etishda tarbiyaviy tadbirlar umumiy tarbiyaning ajralmas qismi sifatida ta'lim muassasalari faoliyatini tashkil etishda o'z o'zni va ahamiyatiga ega. Ma'naviy-axloqiy mazmundagi tadbirlarni o'tkazish ushbu tarbiyani tashkil etishdagi ko'zlangan asosiy maqsadga xizmat qilmog'i kerak. Ma'naviy-axloqiy mavzudagi suhbatlar: talabaning muomala madaniyati; talabaning ma'naviy qiyofasiga qo'yiladigan talablar; talabalarda vatanparvarlik tuyg'usini shakllantirish - dolzarb vazifa; ma'naviyat tushunchasi; Vatan tuyg'usi - muqaddas tuyg'u; talabaning tashqi ko'rinishi va uning ichki dunyosi; kitoblar - bilim va ma'naviyat manbayi; talabalarda badiiy tafakkurni shakllantirish. Ma'naviy-axloqiy mazmundagi ta'lim-tarbiya ishini tashkil etish ta'lim muassasasi pedagogik jamoa umumiy ishining tarkibiy qismi bo'lib, ularni o'tkazishda maktab rahbariyati, kasaba uyushmasi a'zolari, ota-onalar qo'mitasi, o'quvchilarning o'z-o'zini boshqarish organlari, shuningdek, jamoa tashkilotlari, xodimlari ham ishtirok etadi.

*Shaxsiy rivojlanish uchun: Axloqiy tamoyillarni egallash, insonni obro'-e'tiibor, vijdon va mas'uliyatli qarorlar qabul qilish qobiliyatiga ega bo'lishga yordam beradi.

*Jamoat barqarorligi uchun: Jamiyatdagi tinchlik va tartibni ta'minlashda axloqiy qadriyatlar asosiy ro'l o'ynaydi. Tarbiya natijasida odamlar o'zaro hurmat va birdamlikni saqlaydi.

*Madaniyat va an'analarni asrashda: Milliy madaniyat va an'analarni uzoq davom etishi uchun axloqiy qadriyatlarning avaylanishi zarur.

*Zamonaviy muammolarga qarshi kurashda: Texnologik taraqqiyot natijasida paydo bo'layotgan axborot bosimi va yomon odatlarni kamaytirishda manaviy axloqiy tarbiya muhim ahamiyatga ega.

Bugungi kunda axborot texnologiyalarining rivojlanishi, globalizatsiya jarayoni shaxsiy va jamiyatning axloqiy qadriyatlarga bo'lgan ehtiyojini oshirmoqda. Yosh avlodni tanqidiy fikrlashga, halol va mas'uliyatli bo'lishga o'rgatish — kelajak jamiyati uchun juda muhim. Shu sababli, maktab, oila va jamoalarda manaviy axloqiy tarbiyani yangi

Date: 9th January-2026

metodlar bilan boyitish zarur.

Tarbiya insoniyat bilan birga paydo bo'lib, usiz alohida odam ham, kishilik jamiyati ham faoliyat ko'rsata olmaydi. Chunki, tarbiya inson va jamiyatning mavjudligini ta'minlaydigan qadriyat bo'lib, u avloddan avlodga o'tib boraveradi. Tarbiya yordamida inson shaxsining ma'naviy jihatlarini qaror toptirish ko'zda tutiladi. Dunyoqarash, e'tiqod, ezgulik, go'zallik, yaxshilik, adolatga nisbatan qarash va ko'nikmalarning shaxs sifatiga aylantirilishi tarbiya yordamida amalga oshiriladi.

Manaviy axloqiy tarbiya - insonning ijtimoiy hayotdagi xulq-atvori va shaxsiy fazilatlarini shakllantirishda muhim omil hisoblanadi. Bu jarayon shaxsga nafaqat o'zini anglash va mas'uliyatli bo'lish imkonini beradi, balki jamiyatdagi tinchlik va barqarorlikni saqlashga ham xizmat qiladi. Oila, ta'lim muassasalari, jamiyat va diniy ta'limotlar manaviy axloqiy qadriyatlarning jarayonidagi asosiy manbalardir. Zamonaviy globallashuv va texnologik taraqqiyot sharoitida manaviy axloqiy tarbiyaning ahamiyati yanada oshib bormoqda, chunki yoshlarni axloqiy me'yorlarga rioya qilib, mas'uliyatli va tanqidiy fikrlaydigan shaxs sifatida yetishtirish kelajak jamiyati barqarorligini ta'minlaydi. Shu bois manaviy axloqiy tarbiyani rivojlantirishga jiddiy e'tibor qaratish lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Abdullaev, M. "O'zbekiston ta'lim tizimida manaviy tarbiya". Toshkent, 2018.
2. Karimov, I. "Axloqiy va ma'naviy tarbiya nazariyasi". Toshkent, 2020.
3. Saidov, B. "Jamiyatda axloqiy qadriyatlarning roli". Ilmiy jurnal, 2019.
4. O'zbekiston Respublikasi ta'lim vazirligi "Manaviy-axloqiy tarbiya konsepsiyasi", 2017.
5. G'ofurov, D. "Zamonaviy jamiyatda axloqiy muammolar". Toshkent, 2021.
6. UNESCO. "Education for Sustainable Development Goals", 2017.
7. Rustamovich, Q. J. "MUAMMOLI TA'LIMNI TASHKIL ETISH VA UNI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI." ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ 22.4 (2023): 115-117.
8. Qarabayev J. R. BO'LAJAK BOSHLANG'ICH TA'LIM O'QITUVCHILARINI TAYYORLASH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHNING NAZARIY-PEDAGOGIK ASOSLARI //Inter education & global study. – 2024. – №. 5 (1). – C. 450-455.

